

ОЗНАКИ ТОГО, ЩО ДИТИНА ЙМОВІРНО ПОТЕРПАЄ ВІД НАСИЛЬСТВА

ОЗНАКИ ТОГО, ЩО ДИТИНА ЙМОВІРНО ПОТЕРПАЄ ВІД НАСИЛЬСТВА

Ознаки насильства над дітьми – це наслідки насильства, які можна помітити у зовнішньому вигляді, поведінці або емоційному стані дитини. Вони допомагають зрозуміти, що дитина зазнає насильства.

Основні способи визначення ознак того, що дитина потерпає від насильства, – це огляд та безпосереднє спостереження за дитиною, станом її житла, родичами/родичками; бесіда з дитиною, опитування родичів/родичок, сусідів/сусідок.

Ознаки психологічного насильства:

- замкненість, тривожність, страх або, навпаки, демонстрація повної відсутності страху, ризикована, зухвала поведінка;
- невірноважена поведінка;
- агресивність;
- різка зміна звичної для дитини поведінки на контрастну;
- синдром «маленького дорослого» (надмірна зрілість і відповідальність);
- уникання однолітків, бажання спілкуватися та гратися зі значно молодшими дітьми;
- занижена самооцінка, наявність почуття провини;
- швидка стомлюваність, знижена спроможність до концентрації уваги;
- демонстрація страху перед появою батьків та/або необхідністю йти додому, небажання йти додому;
- схильність до «мандрів», бродяжництва;
- депресивні розлади;

- спроби самогубства;
- вживання алкоголю, наркотичних речовин;
- прояви насильства чи жорстокого поводження стосовно тварин чи інших живих істот;
- інші прояви поведінки чи емоційних реакцій, що не відповідають віковим нормам розвитку дитини.

Ознаки фізичного насильства:

- розповідь дитини про те, що батьки, інші члени сім'ї застосовують до неї або іншої дитини фізичне насильство, погрожують вигнати з дому, перемістити до іншого місця проживання (*віддати до інтернатного закладу, влаштувати до лікарні, помешкання інших родичів тощо*);
- намагання дитини приховати травми та обставини їхнього отримання;
- вивихи, переломи кісток, гематоми, подряпини;
- травми ока (*крововиливи, відшарування сітківки тощо*);
- забиті місця на тілі, голові або сідницях, які мають виразні контури предмета (*наприклад, пряжки ременя, лозини*);
- скарги дитини на головний біль, біль у животі;
- опіки та інші незвичні для віку дитини фізичні (*видимі та невидимі*) травми тощо.

Ознаки економічного насильства, занедбаня дитини:

- постійне голодування через нестачу їжі;
- часті запізнення до школи, брудний одяг, вбрання не за погодою;
- пропуски занять у школі;
- втомлений і хворобливий вигляд;

- загальна занедбаність;
- залишення дитини батьками під наглядом незнайомих осіб (*також таких, що перебувають у стані алкогольного або наркотичного сп'яніння*);
- залишення дитини дошкільного віку без догляду впродовж тривалого часу як у помешканні, так і на вулиці, також зі сторонніми особами;
- відсутність іграшок, книжок, розваг тощо;
- антисанітарні умови проживання;
- нігті, волосся у дитини нестрижені та брудні;
- залучення дитини до трудової діяльності (*з порушенням чинного законодавства*);
- дитина жебракує, втікає з дому.

Ознаки сексуального насильства:

- знання термінології та жаргону, зазвичай не властивих дітям відповідного віку;
- захворювання, що передаються статевим шляхом;
- синдром «брудного тіла»;
- уникнення контактів із ровесниками чи дорослими, зокрема й з родинного кола чи друзів сім'ї;
- дитяча або підліткова проституція;
- рання вагітність;
- нерозбірлива або непригаманна віку дитини сексуальна поведінка;
- створення та реалізація дитиною сексуальних сценаріїв в іграх за допомогою іграшок та ляльок;
- відмова від гігієнічного догляду за собою;
- нашарування великої кількості одягу на тілі або використання одягу, який максимально приховує тіло;
- страх або агресивна реакція щодо конкретних людей або людей певної статі, віку тощо;

- синці на внутрішній стороні стегон, на грудях і сідницях, сліди від укусів;
- інші незвичні для віку дитини фізичні ознаки (видимі та невидимі), а також психологічні й поведінкові вияви, які можуть свідчити про насильство щодо дитини.

Даний список не є вичерпним, але багато з цих ознак специфічні для ситуації, пов'язаної із насильством. Однак, якщо ці ознаки наявні, вчителю/вчительці спільно з психологом/психологинею закладу освіти необхідно з'ясувати їхні причини – довірливо та конфіденційно поспілкуватися з учнем/ученицею, його/її батьками, друзями, зробивши це максимально тактовно, щоб своїми діями не погіршити його/її стан, не завдати додаткової моральної травми.

Насильство – це *будь-яке свідоме і навмисне (заздалегідь сплановане) застосування сили одного індивіда/групи людей проти іншого/інших (найчастіше – беззахисного/-их) з метою встановлення над ним/-ми влади й контролю.*

Насильство над дітьми – це:

- фізичне;
- психологічне;
- сексуальне насильство,
- або відсутність виховання та піклування над дітьми батьками, особами-опікунами/опікунками чи сторонніми людьми, які доглядають за дітьми (*економічне насильство*).

Може спостерігатися в сім'ї, у місці проживання дитини, на вулиці або в організаціях, школах чи громадах, з якими дитина взаємодіє.

Жорстоке поводження з дитиною – будь-які форми фізичного, психологічного, сексуального або економічного насильства над дитиною, зокрема:

- домашнього насильства;
- насильства за ознакою статі;
- булінгу (*цькування*);
- мобінгу (*цькування*),

- а також будь-які незаконні угоди стосовно дитини, зокрема вербування, переміщення, переховування, передача або одержання дитини, вчинені з метою експлуатації, з використанням обману, шантажу чи уразливого стану дитини (Закон України «Про охорону дитинства»).

Цей матеріал було розроблено та надруковано в рамках проекту «Попередження гендерно зумовленого насильства, торгівлі людьми та порушення прав дитини: надання послуг підтримки для постраждалих осіб» за підтримки Міжнародної Протестанської агенції служби розвитку протестанської Діаконії «Хліб для Світу».

*© ГО «Ла Страда-Україна», 2025. Матеріал підготувала
Вероніка Андрєєнкова*

Brot
für die Welt

**НАЦІОНАЛЬНА ГАРЯЧА ЛІНІЯ
З ПОПЕРЕДЖЕННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА,
ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ ТА ҐЕНДЕРНОЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ:**

0 800 500 335 (зі стаціонарних)
або **116 123** (з мобільних)

КОНСУЛЬТУВАННЯ ON-LINE:

E-mail: hotline@la-strada.org.ua

Telegram: @NHL116123

Instagram: @lastradaukraine

Facebook: @lastradaukraine

Цілодобово. Консультації безкоштовні, анонімні та конфіденційні

**НАЦІОНАЛЬНА ГАРЯЧА ЛІНІЯ
ДЛЯ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ:**

0 800 500 225 (зі стаціонарних)
або **116 111** (з мобільних)

КОНСУЛЬТУВАННЯ ON-LINE:

Telegram: @CHL116111

Instagram: @childhotline_ua

Facebook: @childhotline.ukraine

Цілодобово. Консультації безкоштовні, анонімні та конфіденційні

